

## *Masz diesla? Nowe ceny zwałą cię z nóg!*, czyli o opowieści medialnej na portalu internetowym słów kilka

Współczesny dyskurs medialny, jeśli weźmie się pod uwagę referencję, aksjologię, typ kanału komunikacji, jest strukturą heterogeniczną<sup>1</sup>. Kreuje on obraz świata na podstawie opowieści wytworzonych na gruncie autonomicznych (cechujących się określoną postawą poznawczą i aksjologiczną) dyskursów. Absorpcyjność dyskursu medialnego sprawia, że cechuje go polimorficzność stylu (zob. relewancja markerów stylistycznych w mediach opinii a ekspansja języka potocznego w stabloidyzowanym dyskursie medialnym<sup>2</sup>) oraz leksyki (zob. role retoryczne w mediach implikujące różne relacje z odbiorcą<sup>3</sup>). Ponadto dyskurs medialny ułożony z cytatów, parafraz albo transponowany z innych dyskursów jest heterogeniczny gatunkowo:

Zasadniczo wszystkie gatunki prasowe stają się wielogłosowe, zasada zderzania punktów widzenia i mieszania stylów wysłowienia przekroczyła zaś ramy publicystyki, a także te obszary komunikacji prasowej, w których stosowano praktyki redakcyjne rozpoznane jako zjawisko redukcjonizmu genologicznego<sup>4</sup>.

Czynnikiem przyspieszającym proces otwierania się na siebie gatunków<sup>5</sup>, zacierania granic jest niewątpliwie tabloidyżacja mediów, którą należy postrzegać jako mechanizm dekomponujący dotychczasowe podziały, negujący dotychczasowe scenariusze zachowań komunikacyjnych<sup>6</sup>. W kontaminacji form wypowiedzi,

<sup>1</sup> Z. Bauer, *Dziennikarstwo wobec nowych mediów*, Kraków 2009, s. 307–379.

<sup>2</sup> J. Bralczyk, J. Wasilewski, *Język w mediach. Medialność języka*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, red. Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2008, s. 379–401; G. Majkowska, H. Satkiewicz, *Język w mediach*, [w:] *Polszczyzna 2000*, red. W. Pisarek, Kraków 1999, s. 181–196.

<sup>3</sup> J. Bralczyk, J. Wasilewski, *op. cit.*, s. 379–380.

<sup>4</sup> M. Wojtak, *Styl dziennikarstwa prasowego w perspektywie dyskursywnej*, [w:] *Styl — dyskurs — media*, red. B. Bogolewska, M. Worsowicz, Łódź 2010, s. 87.

<sup>5</sup> Z. Bauer, *Gatunki dziennikarskie*, [w:] *Dziennikarstwo i świat mediów*, red. Z. Bauer, E. Chudziński, Kraków 2004, s. 143–173; Z. Bauer, *Dziennikarstwo wobec nowych mediów*, Kraków 2009.

<sup>6</sup> H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, Warszawa 2007; Z. Bauer, *op. cit.*, s. 292–306.

zacieraniu granic gatunkowych, łamaniu konwencji należy widzieć komponent dynamizujący komunikację, czyniący z dyskursu medialnego dialogowe zdarzenie komunikacyjne.

Dyskurs medialny zatem, semantyzując (transponując, modyfikując, mutując) narracje wytworzone przez autonomiczne dyskursy, kreując swój obraz świata, chętnie strukturyzuje go za pomocą kategorii pragmatycznych (na przykład kategoria *infotainment* w mechanizmie tabloidyzacji obrazu świata: fragmentacja, konkretyzacja, personalizacja, sensacjonizacja<sup>7</sup>). Procedura adaptacyjna, czyli schemat selekcji informacji oraz upraszczania obrazu świata, jawi się zatem jako konieczność komunikacyjna, wszak dzięki niej przeciętny odbiorca ma dostęp do złożonej rzeczywistości, ma szansę na uczestnictwo w dialogu społecznym.

Przegląd literatury przedmiotu upoważnia do stwierdzenia, że dyskurs medialny jest strukturą heterogeniczną o różnorodnej referencji, uruchamiającą różne strategie narracji, aktywujące różne role retoryczne tożsame z określonymi relacjami z odbiorcą, strukturą sięgającą po różne gatunki mowy. Impulsem homogenizującym obraz świata jest niewątpliwie mechanizm selekcji informacji oraz aksjologizacji obrazu świata. Zbigniew Bauer<sup>8</sup> widzi w konwergencji niezwykle dynamiczny proces przeobrażający współczesne dziennikarstwo pojmowane jako sposób oglądu rzeczywistości — mechanizm informowania i interpretowania świata. Zauważa przy tym, że:

Konwergencja istniała od dawna, niemniej stała się fizycznie możliwa dzięki zaistnieniu nowych cyfrowych mediów i technik digitalizacji. Przestrzenią komunikacyjną — a przez to społecznym kontekstem — dla mediów podlegających konwergencji jest globalna Sieć, Internet.

Siłę Internetu (będącego przestrzenią interaktywną i multimedialną komunikacji masowej) dostrzegły tradycyjne media (telewizja, radio, a zwłaszcza prasa). Platformą komunikacji aktywującą uwagę internautów są wielkie portale (na przykład wp.pl, gazeta.pl czy onet.pl), które kreując w atrakcyjny sposób swoje strony tytułowe, zapraszają do zapoznania się z wciągającą opowieścią o świecie:

Dewastują obszar Natura 2000. Koszą, a urzędnicy nic  
 Zabójstwo studentki w Krakowie: mnożą się zagadki  
 Krzyżowali ludzi i zwierzęta. Powstało 155 zarodków-hybryd  
 „Staruch”, szef kiboli Legii zatrzymany. „Czyn kryminalny”  
 Policyjne auta rozwoziły gości po imprezie w Ostrołęce  
 F-16 wypada z pasa i zaczyna dymić. Co robi pilot?<sup>9</sup>

<sup>7</sup> M. Wojtak, *op. cit.*, s. 83.

<sup>8</sup> Z. Bauer, *op. cit.*, s. 380.

<sup>9</sup> www.wp.pl (dostęp: 3 sierpnia 2011).

Internet jest ze swej natury przestrzenią dialogową, tak więc media preferującą narrację monologową (zdając sobie sprawę z faktu, że dzięki sieci informacje mogą przepływać bez ich pośrednictwa) zostały zmuszone do zaanektowania<sup>10</sup> nowej przestrzeni komunikacji, potraktowania jej jako platformy nowej narracji, przelamującej ograniczenia komunikowania bezzwrotnego. Chcąc z niej uczynić środowisko ożywionych kontaktów, musiały w atrakcyjny sposób ją zaaranżować, uczynić z niej zarazem instrument partnerskiego dialogu i retoryki dominacji (wszak strona internetowa „www” jako mapa, która pozwala nawigować w zbiorze wypowiedzi odnoszących się do siebie, związanych tematycznie, złączonych wspólną postawą poznawczo-ideową, jest instrumentem kreowania obrazu świata, zarządzania nim, tym samym zaspokajając głód informacji i zapewniając rozrywkę, animuje uwagę uczestników masowej komunikacji, wiąże ich z sobą).

Tytuły zapowiadające teksty pomieszczone na stronach portali internetowych kuszą odbiorców kolorowym, pełnym atrakcji światem. Internauci, wnikając w zaaranżowane przez portal środowisko komunikacji, kontaktują się ze światem poddanym procedurze ideologizacji (farbowania obrazu świata za pomocą określonych markerów aksjologicznych), uproszczenia złożoności i różnorodności świata. Standaryzacja form komunikacji (zob. schematy językowe, stylistyczne, gatunkowe) jest narzędziem ujednolicenia propagowanych treści, wystarczy porównać zrealizowane wedle takiego samego scenariusza opowieści o zdarzeniach niewytłumaczalnych na gruncie racjonalnego wyводу (poddanych tej samej wykładni, rodzącej lęk przed nieznanym, niezbadanym), wobec których bezradna jest nauka, zamieszczone na dwóch portalach internetowych:

### **1. Woda w tym jeziorze zamieniła się w krew. Czy to zapowiadany w Apokalipsie znak końca czasów?**

Mieszkańcy Teksasu są wstrząśnięci, a na forach internetowych zawrzało. Woda w jednym z jezior położonych w Parku Stanowym San Angelo, w zachodniej części Teksasu, zmieniła nagle swą barwę na czerwoną. Odnaleziono już tysiące martwych ryb, które zamieszkiwały zbiornik. Jezioro było popularnym miejscem wypadów miłośników wędkarstwa. Teraz będą musieli oni zmienić swoje przyzwyczajenia. Wiele osób, które widziały fotografie z okolic jeziora uważa, że jest to zapowiadany w Apokalipsie znak końca czasów. Zanim jezioro przekształciło się w wielkie bajoro wypełnione przypominającą krew substancją i tysiącami martwych ryb, władze stanu musiały stawić czoło klęsce suszy. [...] Całkiem niedawno naukowcy zaobserwowali, że pozostała w nim niewielka ilość wody zamieniła się w czerwoną, podobną do krwi breję. Wszystkie zwierzęta, które zamieszkiwały akwen, zostały uśmiercone<sup>11</sup>.

### **2. Zjawiska paranormalne obok nas. Aż trzy niesamowite sytuacje przydarzyły się Manii.**

Za pierwszym razem usłyszała skrzypienie deski koło łóżka, na którym leżała i czyjś oddech, choć w pomieszczeniu nikogo nie było. Niedługo później Mania obudziła się w nocy z paralizującym uczuciem strachu. „Nie wiedziałam, która jest godzina, a byłam tak przerażona, że bałam się zapalić światło, w ogóle wykonać jakikolwiek ruch. Czulałam, że ktoś za mną stoi i w ciemności

<sup>10</sup> Z. Bauer, *op. cit.*, s. 294.

<sup>11</sup> <http://niewiarygodne.pl/kat,1017181,title,Woda-w-tym-jeziorze-zamienila-sie-w-krew> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

przygląda mi się. Nie mam pojęcia jak długo tak leżałam, ale po 4:00 do toalety sąsiadującej z moim pokojem weszła moja mama”. To przerwało letarg kobiety. Trzecie niewytłumaczalne zjawisko w życiu Manii miało miejsce w maju 2005 roku. Była wtedy sama w domu i siedziała przy biurku: „Nagle usłyszałam, że ktoś schodzi po schodach prowadzących na dwór, a które również sąsiadują z moim pokojem. Przełamałam się i wyjrzałam na klatkę. Oczywiście pusto. Usiadłam z powrotem przy biurku i wtedy usłyszałam, że breloczek przy kluczach włożonych do zamka w drzwiach na dwór zaczął się kołysać, jakby ktoś przed chwilą je zamknął [...]”<sup>12</sup>.

Główna strona portali internetowych — jako mapa nawigacji — homogenizuje obraz świata<sup>13</sup> (będący sekwencją semantyczną zasobu leksykalnego języka, pozwalającą na ukazanie składników świata oraz reguł nim rządzących), gdyż określa go dzięki względnie ustabilizowanej sferze wartości, reprodukowanej sekwencji postaw poznawczych. Strona internetowa portali internetowych jest zatem platformą, która — dzięki postaci graficznej, językowi czy procedurze rozczłonkowania narracji — jest swoistym poświadczeniem, znakiem wywoławczym mediatyzowanego obrazu świata.

Czytelnik portali internetowych będzie na przykład utwierdzany w przekonaniu, że człowiek jest istotą złą. Opowieści, które odnajdzie na platformie portalu będą rysowały wizerunek złoczyńcy, który bez skrupołów zadaje gwałt drugiemu człowiekowi (zob. nacechowane słownictwo: „okaleczone ciało”, „niewolnica seksualna”, „porazili paralizatorem”):

#### 1. Zabójstwo studentki: kierowca autobusu w areszcie

44-letni kierowca MPK, w przeszłości notowany za znęcanie się, miał zamordować 21-letnią studentkę z polsko-brytyjskim obywatelstwem, gdy została z nim sama w nocnym autobusie.

Katarzyna Z., 21-letnia studentka, przyjechała do Polski w lipcu na miesięczny staż. Jej okaleczone ciało znalazła przypadkowa osoba w ostatnią sobotę nad ranem w rowie przy ul. Siewnej w Krakowie. Młoda kobieta miała rany głowy zadane twardym narzędziem. Sekcja zwłok wykazała, że ciosów było co najmniej cztery, na dodatek 21-latką zachłysnęła się wodą zalegającą w rowie<sup>14</sup>.

#### 2. Porwana za młodu

**Jaycee Dugard porvano prosto z ulicy, gdy była 11-letnią dziewczynką. Przez 18 lat była więziona przez swego oprawcę i traktowana jak niewolnica seksualna. W niedawno wydanej książce kobieta opisuje lata gehenny.** 10 czerwca 1991 roku jedenastoletnia Jaycee Dugard z Lake Tahoe czekała na ulicy na szkolny autobus. Przystępca seksualny Phillip Garrido wspólnie z żoną Nancy porazili dziewczynkę paralizatorem, wciągnęli na tylne siedzenie samochodu i odjechali w nieznanym kierunku. Po latach okazało się, że oprawca więził dziewczynkę w szopie, znajdującej się na tyłach jego domu w miejscowości Antioch, niedaleko San Francisco<sup>15</sup>.

<sup>12</sup> <http://strefatajemnic.onet.pl/duchy/zjawiska-paranormalne-obok-nas,1,4809383> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>13</sup> R. Tokarski, *Słownictwo jako interpretacja świata*, [w:] *Encyklopedia kultury polskiej*, t. 2, red. J. Bartmiński, Wrocław 1993, s. 335–362.

<sup>14</sup> [www.gazeta.pl](http://www.gazeta.pl) (dostęp: 4 sierpnia 2011).

<sup>15</sup> <http://kultura.onet.pl/literatura/porwana-za-młodu,1,4809809,artykul.html> (dostęp: 4 sierpnia 2011).

Jednocześnie historie mówiące o świecie są przestrogą przed złem, które w nim się czai, może być śmiertelnym zagrożeniem dla człowieka (zob. świadomie dobrana nacechowana leksyka: „możesz być zarażony”, „zatrważająco mało”):

**Bywasz u fryzjera, kosmetyczki, stomatologa? Możesz być zarażony.**

**Bywasz u fryzjera, kosmetyczki, stomatologa? Używasz cudzej golarki bądź czązek? Możesz być zarażony! Co my Polacy wiemy o wirusowym zapaleniu wątroby typu C (WZW C)? Okazuje się, że zatrważająco mało.**

Często nawet przez kilkadziesiąt lat powodujący chorobę wirus HCV po cichu niszczy wątrobę, nie dając żadnych objawów. Chorzy żyją w nieświadomości, a o zachodzących w organizmie zmianach dowiadują się niejednokrotnie dopiero wtedy, gdy lekarz stwierdza zwłóknienie, marskość lub raka wątrobowo-komórkowego. Z powodu marskości lub raka wątroby, często powiązanych z chorobą wirusową, co roku w Polsce umiera ok. 8 tysięcy osób<sup>16</sup>.

Niewątpliwie nowoczesna technologia, generując nowe warunki komunikacji i modyfikując stare, kształtuje proces wytwarzania oraz przetwarzania strumienia narracji w komunikacji masowej i znacząco wpływa na typ relacji wiążących uczestników w procesie porozumiewania się. Strona internetowa dużych portali jako narzędzi nowoczesnej technologii<sup>17</sup>, będąc tekstem prymarnie uwikłanym w struktury dialogowe hipertekstu, jest kluczowym węzłem struktury komunikacyjnej<sup>18</sup> zarządzanym przez administratora, gdyż w planie hipertekstu koherencja nie jest generowana w układzie linearnym. Na stronę internetową należy spojrzeć jak na produkt dialogu użytkownika z hipertekstem. Jej autor, projektując składnię strony portalu, sięgając po mechanizmy rozczłonkowania pionowego i poziomego strony, kooperacji zapisu werbalnego i pozawerbalnego (zdjęcia, rysunki, diagramy itd.), uruchamiając eksponenty graficzne jako instrument parcelacji i kreując tytuły (czy zapowiedzi) tekstów jako ramę referencyjną nawigacji internetowej, zachowuje choćby częściowy wpływ na dialog, wszak morfologia strony jest swoistą mapą wyborów sugerującą ścieżki nawigacji (zob. sterowanie zachowaniami komunikacyjnymi odbiorcy za pomocą wykrzykników, znaków zapytania albo wytłuszczonego druku):

Komu **grozi zawał**?

**Rybki w SPA** — czy to powinno być legalne?

Amatorski serial **hitem Internetu**?

Wygląda koszmarnie! Zdjęcia Kilmera!

<sup>16</sup> [http://zdrowie.gazeta.pl/Zdrowie/1,105912,10055024,Wirusowe\\_zapalenie\\_watroby](http://zdrowie.gazeta.pl/Zdrowie/1,105912,10055024,Wirusowe_zapalenie_watroby) (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>17</sup> A. Storrer, *Koherencja w hipertekstach*, [w:] *Lingwistyka tekstu w Niemczech*, red. Z. Bilut-Homplewicz, W. Czachur, M. Smykała, Wrocław 2009, s. 269–270.

<sup>18</sup> J. Grzenia, *Strona www jako forma dialogowa*, [w:] *Druga Internetowa Konferencja Naukowa*, Katowice 2003, s. 3–5, <http://uranos.cto.us.edu.pl> (dostęp: 30 lipca 2011).

Uwaga na sinice w Bałtyku!

Jak wywalczyć pensję optymalną?<sup>19</sup>

Pieczyno ze sklepu bywa okropne. Zrób pyszne bułeczki

Zobacz bajkową rezydencję Miley Cyrus za 4 miliony dolarów!

Dlaczego niektórzy mężczyźni chcą płacić za seks?<sup>20</sup>

Strona internetowa umożliwi i ułatwi poruszanie się w skomplikowanej rzeczywistości poddanej mediatyzacji, pozwala choćby w ograniczonej postaci scalać obraz świata, tak więc czytelnik [www.wp.pl](http://www.wp.pl), który zagłębi się w tekst zatytułowany *Kryzys finansowy na świecie*, znajdzie w nim odesłanie do tytułów innych komunikatów powiązanych tematycznie:

**Kryzys finansowy na świecie. Długi wielkie jak świat [...] Zobacz także**

Ułatwienia w absorpcji funduszy dla Grecji i innych krajów

Amerykanie podjęli decyzję ws. limitu zadłużenia

MF planuje obniżyć deficyt sektora do 0 proc. PKB w 2015 r.

Na rynkach wreszcie trochę spokoju, Frank znowu podnosi głowę<sup>21</sup>.

W komunikacji sieciowej nie ma wypowiedzi luźnej, która byłaby autonomiczna, niezależna<sup>22</sup>, wszak jej sens konkretyzuje się w wyniku interakcji z innymi komunikatami. Zatem internauta, nawigując w sieci, na różnych portalach internetowych zawsze odnajdzie w określonym czasie tę samą informację (bardzo podobnie relacjonowaną, realizowaną za pomocą podobnej leksyki, podobnych środków stylistycznych, form wypowiedzi), przykładem informacja o zbrodni dokonanej na studentce, zamieszczona w jednym dniu na portalach internetowych<sup>23</sup>:

**1. Mężczyzna podejrzany o zabójstwo studentki zatrzymany**

„Rzeczpospolita” środa, 3 sierpnia 2011, 18:12:00 CEST

44-letni kierowca nocnego autobusu jest podejrzewany o zabójstwo 21-letniej studentki z Anglii, której ciało znaleziono w sobotę niedaleko nasypu kolejowego przy ul. Siewnej w Krakowie...

**2. Kierowca autobusu zabójcą 21-latki?**

TVN24, środa, 3 sierpnia 2011, 18:06:00 CEST

<sup>19</sup> [www.wp.pl](http://www.wp.pl) (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>20</sup> [www.gazeta.pl](http://www.gazeta.pl) (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>21</sup> <http://finanse.wp.pl/kat,102634,title,Dlugi-wielkie-jak-swiat> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>22</sup> B. Witosz, *Lingwistyczne koncepcje tekstu wobec wyzwań komunikacji wirtualnej*, [w:] *Tekst (w) sieci*, red. D. Ulicka, Warszawa 2009, s. 15–26.

<sup>23</sup> <http://emm.newsbrief.eu/NewsBrief/moreclusteredition/pl/rmf24> (dostęp: 4 sierpnia 2011).

Krakowska policja zatrzymała w środę 44-letniego mężczyznę, którego podejrzewa o zabójstwo 21-letniej studentki. To kierowca nocnego autobusu...

### 3. Morderstwo w autobusie 610: kierowca zabił studentkę

wp.pl, środa, 3 sierpnia 2011, 18:01:00 CEST

Policja odnalazła zabójcę 21-letniej studentki z Anglii. Jej ciało znaleziono w sobotę niedaleko nasypu kolejowego przy ul. Siewnej w Krakowie. Zabójcą okazał się 44-letni kierowca autobusu MPK — informuje RMF FM. Zatrzymany przyznał się do winy (Wiadomosci.wp.pl).

### 4. Ujęto podejrzanego o zabójstwo studentki

TVP, środa, 3 sierpnia 2011, 18:01:00, CEST

Policja w Krakowie zatrzymała 44-letniego mężczyznę podejrzanego o morderstwo 21-letniej studentki z Anglii. Okazało się, że jest to kierowca nocnego...

### 5. Morderstwo przy Siewnej. Kierowca MPK przyznał się do winy

Gazetakrakowska.pl, środa, 3 sierpnia 2011, 17:58:00 CEST

44-letni kierowca nocnego autobusu jest podejrzewany o zabójstwo 21-letniej studentki z Anglii, której ciało znaleziono w sobotę niedaleko nasypu kolejowego przy ul. Siewnej w Krakowie. Mężczyzna został w środę zatrzymany przez policję...

### 6. Zabójstwo studentki: kierowca autobusu w areszcie

Gazeta.pl, środa, 3 sierpnia 2011, 17:45:00 CEST

Małopolska policja zatrzymała mężczyznę, podejrzewanego o zabójstwo 21-letniej studentki. Jest to kierowca autobusu nocnego, którym kobieta wracała ze spotkania ze znajomymi...

### 7. Kraków: To kierowca MPK zamordował 21-letnią studentkę

RMF24, środa, 3 sierpnia 2011, 17:29:00 CEST

Zabójca 21-letniej studentki z Anglii został zatrzymany. To kierowca autobusu MPK w Krakowie — dowiedzieli się reporterzy RMF FM. Mężczyzna wstępnie przyznał się do winy. Martwą dziewczynę znaleziono w sobotę nad ranem na jednym z krakowskich osiedli. Kobieta została kilka razy uderzona w głowę, później morderca wrzucił ją do rowu z wodą...

Strona internetowa dużych portali generuje obraz świata, który ma czytelną wykładnię, wyraziste drogowskazy pozwalające poruszać się w skomplikowanej rzeczywistości, opisywać ją i poddawać ocenie. Internet niewątpliwie wpłynął znacząco na sposób zagospodarowania przestrzeni tekstu pisanego, który dla dyskursu medialnego jest przestrzenią komunikacji umożliwiającą przede wszystkim dostarczanie prostych odpowiedzi<sup>24</sup>.

1. LM: Wisła Kraków rozstawiona? Już wszystko jasne!

**Wisła Kraków nie będzie rozstawiona w losowaniu IV rundy eliminacji Ligi Mistrzów. Wszystko przez niekorzystne wyniki w innych spotkaniach III rundy eliminacji<sup>25</sup>.**

### 2. Chcesz seksu — nie żęń się!

Jeszcze niedawno byli parą namiętnych kochanków, którzy potrafili figlować ze sobą w najdziwniejszych miejscach i o najdziwniejszych porach. Z radością dzielili się rozkoszą i nie stronili

<sup>24</sup> M. Wojtak, *op. cit.*, s. 81–92.

<sup>25</sup> <http://sport.wp.pl/kat,1752,title,LM-Wisla-nie-bedzie-rozstawiona,wid,13656277> (dostęp: 4 sierpnia 2011).



od eksperymentów. Dziś — jeżeli już uprawiają seks, to tylko w sypialni, w dodatku rzadko i bez przekonania. Co im się stało? Wzięli ślub...<sup>26</sup>

Zmediatyzowany obraz świata, będąc wytworem procesów homogenizujących jego składowe, jest realizowany za pomocą opowieści, która nie operuje leksyką pozwalającą rzetelnie opisać i ocenić rzeczywistość społeczną, nie cechuje się wyspecjalizowanymi formami wypowiedzi wytworzonymi na gruncie dyskursów specjalistycznych. Preferowane są zatem krótkie formy narracji, wszak komunikacja w Internecie nastawiona jest na szybki, powierzchowny kontakt.

Zawał serca w młodym wieku? [...] „Ostatnio mam pewien problem z sercem. Albo bije mi szybko, albo w ogóle go nie czuję. Czasem mam takie wrażenie, jakbym miała przyśpieszoną akcję serca — raz nawet wylądowałam na pogotowiu, ale okazało się, że serce bije normalnie. W parze z sercowymi dolegliwościami idą mdłości. Nie ukrywam, że żyję w nieustannym stresie, średnio zdrowo się odżywiam, dużo solę i nie jestem abstygentką, jeżeli chodzi o alkohol. Chyba jedyne od czego stronię, to papierosy. Moje pytanie brzmi — jakie mam szanse na zawał serca w młodym wieku?” Porady udziela Krzysztof Mamach, internista: „Z opisanych przez Panią objawów wynika, że na razie nie jest Pani zagrożona zawałem [...]. **Pozdrawiam. Krzysztof Mamach**”<sup>27</sup>.

Strategia portali jest zatem niezwykle prosta: należy nieustannie aktywizować uwagę odbiorcy, wciągając go w świat pełen emocji, zachęcać do dialogu, uczestnictwa w społeczności komunikacyjnej. Opowieść o świecie powstała w wyniku określonego mechanizmu selekcji i kategoryzacji jest w związku z powyższym niezwykle dynamiczna, pełna szokujących zdarzeń (istotniejsze od przekazywania informacji jest jej komentowanie) skoncentrowanych wokół paru kwestii: polityki, ekonomii, obyczajów, sportu, rozrywki czy patologii społecznych. Media, realizując ów cel, strukturyzują swoją opowieść o świecie za pomocą rozpoznawalnych i czytelnych scenariuszy komunikacyjnych: wywoławczych haseł, uproszczeń poznawczych, specjalnie wyprofilowanego języka. Komunikacja masowa realizowana za pomocą platformy portalu jest zatem grą o uwagę publiczności.

Użytkownik hipertekstu zaprojektowanego przez portale informacyjne jest przyzwyczajony do wciągającej opowieści mediów, które w pełni zdając sobie sprawę z owych oczekiwań, mieszając style, konwencje oraz gatunki, semantyzują obraz świata za pomocą wywoławczych haseł rodzących silne emocje, przywołujących tematy drażliwe społecznie, czyniące z dyskursu społecznego intrygujące show.

Odbiorca przyzwyczajony do intrygującej opowieści mediów żąda zatem ciągle nowej porcji informacji czy komentarzy utwierdzających go w przekonaniu, że świat jest dynamiczny, pulsuje emocjami. Media zaspokajają te oczekiwania (zob. tabloidyżacja jako mechanizm upraszczania obrazu świata prowadzący do zastąpienia rozważnej, wnikliwej narracji intrygującym show, widowiskiem

<sup>26</sup> <http://facet.wp.pl/kat,1007823,wid,13649751,wiadomosc.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>27</sup> [www.wp.pl](http://www.wp.pl) (dostęp: 3 sierpnia 2011).



melodramatyzującym rzeczywistość społeczną, naruszającym sferę tabu, szukającym sensacji, tematów drażliwych społecznie<sup>28</sup>), odwołując się do strategii agresji, łamania niekiedy zasad etykiety językowej, potocyzacji narracji. Konsekwencją przyjętej przez znaczną część mediów strategii jest „niezdolność oddzielenia pierwiastka *info-* od elementu *entertainment*”<sup>29</sup>, zob. słowo „katastrofa” (oraz jego synonimy, takie jak „wypadek”, „wybuch” czy hiperbola — „narodowa katastrofa” lub metafora — „wysyłanie dzieci na śmierć”) jako hasło wywoławcze narracji na platformie [www.wp.pl](http://www.wp.pl) w zakładce „Wiadomości”<sup>30</sup> (podkr. autora):

1. „Prezesse Kaczyński, najpierw w swoje piersi!”

Jarosław Kaczyński, komentując raport komisji Jerzego Millera, powiedział, że gdyby był prawdą, to stanowiłby samooskarżenie Donalda Tuska. Przyznaniem się przez niego, że katastrofa smoleńska była wynikiem wojny z prezydentem Lechem Kaczyńskim. Nie wiem, jak prezes PiS wysnuł ten wniosek, bo komisja Millera ominęła polityczny kontekst, w którym katastrofa zaistniała. Tym się nie zajęła i słusznie, bo tego kontekstu nie oceni żadna komisja, choć on był. Ten kontekst zostaje jako temat debaty publicznej i sporu politycznego. Tylko czas może go wytłumi — pisze w felietonie dla Wirtualnej Polski publicysta Waldemar Kuczyński.

2. Tragiczna katastrofa śmigłowca — nikt nie przeżył.

Dziesięć osób zginęło w katastrofie wynajętego przez australijską firmę wydobywczą śmigłowca, który rozbił się w górzystym regionie na wschodzie Indonezji — poinformowały miejscowe służby ratownicze.

3. Wyciek, wybuch, awaria — teorie Macierewicza.

Wyciek paliwa, wybuch, awaria, wstrząsy — tak poseł PiS Antoni Macierewicz mówił o przyczynach katastrofy smoleńskiej. Powołanie Macierewicza w lipcu 2010 r. na szefa parlamentarnego zespołu badającego katastrofę smoleńską to jego wielki powrót po prawie trzech latach medialnego niebytu. Odtąd regularnie występuje w mediach, przedstawiając kolejne tezy dotyczące wypadku Tu-154 — czytamy w dzienniku.

4. Rodziny ofiar katastrofy Airbusa 330 oburzone po raporcie PAP, dodane 3 sierpnia 2011 (20:25)

Rodziny ofiar katastrofy Airbusa 330 linii Air France w 2009 r. i związek zawodowy pilotów cywilnych wyrazili oburzenie po ujawnieniu, że niekorzystną dla Airbusa rekomendację wycofano z ostatniego raportu na temat katastrofy.

5. „Wysyłanie dzieci na śmierć” czy „bohaterski zryw”?

Dzisiaj mija 67. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego. Czy dla Polaków Powstanie Warszawskie to heroiczny zryw stolicy, sprawa narodowa, czy wręcz, cytując ministra Sikorskiego, „narodowa katastrofa”?

Katastrofa może mieć ścisły związek z ekonomią, zdrowiem, ekologią, może mieć wymiar globalny czy jednostkowy, wręcz personalny (dotyczący konkretnej osoby), o czym informują portale internetowe:

<sup>28</sup> M. Wojtak, *op. cit.*, s. 81–92.

<sup>29</sup> Z. Bauer, *op. cit.*, s. 344.

<sup>30</sup> <http://wiadomosci.wp.pl/kat,119674> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

1. Toniemy w długach. To skończy się katastrofą!

**Gigantyczne zadłużenie to po kryzysie największy problem bogatych gospodarek. Jak długo świat może jeszcze żyć na kredyt?**

[...] W zależności od trzech scenariuszy przyjętych przez ekonomistów Deutsche Banku w 2020 roku dług publiczny może wynosić 126 proc. lub nawet 155 proc. PKB. [...] Według **najczarniejszego scenariusza** — zakłada on brak jakichkolwiek zmian i dodatkowo drugą falę kryzysu — współczynnik ten wyniesie aż 155 proc. PKB. [...] Jeszcze kilka lat temu taka **wizja** wydawałaby się **katastroficzną**<sup>31</sup>.

2. Europa gotuje się we własnym sosie.

Po podwyższeniu limitu zadłużenia temat USA został zastąpiony przez sytuację Hiszpanii i Włoch. Powróciły mocne obawy o ich niewypłacalność, co odzwierciedlają mocno taniejące obligacje tych państw. Czy kolejnym krajem grozi **bankructwo**?<sup>32</sup>

3. Mazury? To turystyczna katastrofa!

Turyści narzekają na złą pogodę i wysokie ceny, a ci, którzy z turystów żyją — restauratorzy, hotelarze czy właściciele wypożyczalni sprzętu wodnego — załamują ręce i liczą straty. Tak kiepskiego sezonu nie było na Mazurach od 20 lat. Wielu firmom grozi bankructwo<sup>33</sup>.

Niewątpliwie markerem tabloidyzacji jest mechanizm polegający na manipulowaniu strachem, wszak wzbudzanie lęku może być źródłem dobrego widowiska, rozrywki. Skupienie uwagi masowego odbiorcy na zdarzeniach pełnych ekspresji, rodzących twogę, bo mówiących o realnych zagrożeniach, jest świadomym zabiegiem komunikacyjnym, wpisuje się w mechanizm narracji mediów korzystających z możliwości technologicznych Internetu. Jednocześnie dyskurs medialny — pełen emocji, pokazujący przemoc, wzbudzający lęk przed zagrożeniami, które niesie świat przyznający sobie prawo do poruszania dowolnych tematów — swoistej wolności znoszącej kolejne bariery, naruszającej sferę (coraz węższą) tabu<sup>34</sup> — staje się generatorem współczesnej kultury masowej, której immanentną cechą jest atakowanie przemocą, pokazywanie aktów agresji, straszenie katastrofami<sup>35</sup>. Neil Postman<sup>36</sup> zauważa, że we współczesnym świecie wszelkie aspekty życia społecznego mogą się stać przedmiotem mediatyzacji, a to oznacza, że z każdego właściwie tematu (doniosłego czy błahego społecznie) można uczynić show lub dodatek do show, który jest po prostu biznesem. Wszak media jako podmiot życia gospodarczego nie mogą nie brać pod uwagę wyników ekonomicznych swojej działalności.

<sup>31</sup> <http://finanse.wp.pl/kat,102634,title,Dlugi-wielkie-jak-swiat> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>32</sup> <http://finanse.wp.pl/kat,102634,title,Europa-gotuje-sie-we-wloskim-sosie> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>33</sup> <http://media.wp.pl/kat,1022943,wid,13653100,wiadomosc.html> (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>34</sup> S. Gajda, *Media — stylowy tygiel współczesnej polszczyzny*, [w:] *Język w mediach masowych*, red. J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska, Warszawa 2000, s. 19–27; C. Sparks, J. Tulloch, *Tabloid Tales*, [w:] *Global Debates over Media Standards*, Oxford 2000, s. 195–210.

<sup>35</sup> E. Aronson, *Człowiek — istota społeczna*, Warszawa 2000, s. 234.

<sup>36</sup> N. Postman, *Technopol. Triumf techniki nad kulturą*, Warszawa 1995, s. 202.

Media, mając świadomość, że w Internecie odbiorca ma kontakt z nieustannie generowanym strumieniem opowieści stapiających się w końcu w narrację nieokreśloną, niewyrazistą pod względem semantycznym, muszą aktywizować jego uwagę za pomocą wiadomości niecierpiących zwłoki, niezwykle ważnych, czego przykład stanowią tytuły tekstów zapowiadające intrygujące wydarzenia zamieszczone na portalu [www.gazeta.pl](http://www.gazeta.pl), opatrzone sygnaturą dotyczącą godziny ich zamieszczenia:

15:05 — Chirurg z Gostynia brał łapówki za przyjęcie i zabieg

14:10 — Nacisków PiS na służby nie było — raport komisji

13:28 — Markowski: Jak kontrolować polityków? Trzeba...

13:18 — To już pewne: kolej będzie strajkować w wakacje

12:31 — W USA dachował autokar z polskimi turystami

11:45 — Kraków: policja znalazła pręt, którym zabito 21-latkę

11:32 — Bydgoszcz: kolizja autobusu i tramwaju. 8 rannych<sup>37</sup>.

Ponadto w zalewie informacji, gdy odbiorca ciągle informowany jest o katastrofach, tragediach, kataklizmach, następuje inflacja (wszak wielkie katastrofy — wielki kryzys ekonomiczny, tsunami w Japonii, rozbicie się samolotu pod Smoleńskiem — zdarzają się stosunkowo rzadko) wagi doniesień prasowych<sup>38</sup>. Dlatego też na portalach internetowych pojawiają się teksty zawierające wyraziste słownictwo, dzięki czemu różnorodnym doniesieniom (na pewno ważnym dla osób zainteresowanych) można nadać rangę zdarzenia istotnego, zdolnego za intrygować, przyciągnąć choć na chwilę uwagę, zatem nie dziwi fakt zamieszczenia na stronie [www.wp.pl](http://www.wp.pl) w zakładce „Społeczność” tytułu: *Frank — największy zbrodniarz*, który przynosi relacje na temat drożącego franka (zob. słownictwo: „zbrodniarz”, „akty terroru”, „terroryzować”, „śmiercionośny *spread*”, „dyktatorskie aspiracje”):

W sieci i na łamach prasy od tygodnia trwa zażarta polemika dotycząca tragicznych wydarzeń 22 lipca, polemika wyważona, merytorycznie stojąca na wysokim poziomie — w przeciwieństwie do polemiki krążącej wokół 10 kwietnia 2010, stojącej na przeciwnym biegunie sposobów i możliwości rozwiązywania problemów. Pierwsza z nich obniża napięcie, druga podnosi ciśnienie. W ciągu tygodnia przeczytałem blisko trzydzieści felietonów i prac traktujących o minionych aktach terroru i, mimo różnic poglądowych, nikt nikogo terroryzować nie chciał, nikt oprócz Franka. Numerem jeden na polskiej liście zbrodniarzy jest niejaki Frank, z pochodzenia Szwajcar, posługujący się śmiercionośnym *spreadem*, wciąż żyjący na kredyt. W przeciwieństwie do bujającego w obłokach Dolara, słowa Franka mają pokrycie w czynach, co zbliża go do dyktatorskich aspiracji Euro — lokalnego bonza, gustującego ostatnimi czasy w greckich kurortach<sup>39</sup>.

Media, semantyzując rzeczywistość społeczną, kreują wykładnię obrazu świata. Internet zwielokrotnił możliwości oddziaływania na odbiorcę, umożliwił

<sup>37</sup> [www.gazeta.pl](http://www.gazeta.pl) (dostęp: 3 sierpnia 2011).

<sup>38</sup> P. Wallace, *Psychologia Internetu*, Poznań 2011, s. 147–148.

<sup>39</sup> <http://hefajstos.bloog.pl/id,330090135,title,Fly-Me-To-The-Moon> (dostęp: 4 sierpnia 2011).

bowiem mediom nawiązanie z nim realnego kontaktu. Platforma strony internetowej www stała się w dyskursie medialnym instrumentem generowania obrazu świata i zarządzania nim. Ostra konkurencja między podmiotami medialnymi w sieci sprawiła, że efektywnym sposobem pozyskiwania masowego odbiorcy jest strategia wzbudzania silnych emocji. Niewątpliwie opowieść o katastrofach, zagrożeniach, wypadkach, przemocy itd. jest komponentem pozwalającym wielu stronom www zbudować spójną i — co ważne — atrakcyjną opowieść o świecie, uzależniającą komunikacyjnie od siebie znaczną część odbiorców, którzy odnajdują w niej rzeczywistość, być może budzącą lęk, rodzącą silne emocje, ale za to rozpoznawalną (z czytelnym zestawem drogowskazów, a więc wiarygodną poznawczo), bo kształtowaną za pomocą wyrazistych kategorii i powielaną w różnych postaciach, które są jednak realizacją tego samego scenariusza.